

Badenia-Wirtembergia

Zwiedzając Badenię-Wirtembergię, nasuwają się 2 stereotypy: zagubiony w myślach romantyk, spotykany w baśniach Grimma, z drugiej strony nowoczesny przemysł z Mercedesem Benzem. Tu wymyślono zegar z kukułką i samochód. Region ten jest różnorodny. Tradycja i wiejskie zwyczaje są żywe w malowniczych, choć złowieszczych zakątkach Jury Szwabskiej i Carnegio Lasu, natomiast stolica landu Stuttgart jest przykładem rozwoju niemieckiej maszyny przemysłowej. Znajduje się tu również kurort milionerów **Baden-Baden**, **Jeziro Bodeńskie** oraz stare miasta uniwersyteckie: **Fryburg**, **Tybinga**, **Heidelberg**.

STUTTGART

Stuttgart ucieleśnia pojęcie "Nowych Niemiec". To miejsce narodzin Porsche i Mercedesa. Brakuje mu perełek architektury ale oferuje duży zakres wydarzeń kulturalnych i jest dobrym miejscem odpoczynku.

Stuttgart leży nieco na uboczu w stosunku do innych miast szwabskich. Jego rozwój był związany z fortuną rodu Wirtembergów. Dominację tę ród osiągnął głównie dzięki Napoleonowi, który podniósł Wirtembergię do godności królestwa, a wolne miasta Rzeszy poddał jej kontroli. W pobliżu są 2 miasta: **Esslingen** szcycące się dziedzictwem dni chwały gdy było kwaterą główną Szwabskiej Ligii Wolnych Miast Rzeszy oraz **Ludwigsburg** - budowane w celu zastąpienia Stuttgartu. W pobliżu Stuttgartu miejscowości **Marchbach**, **Schorndorf**, **Weil der Stadt**.

Stuttgart przeżywa dni sukcesu. Jest tam ogólnie najwyższy poziom zamożności miast niemieckich. Ponad centrum miasta promieniuje trójramienna gwiazda **Daimler-Benz**. Produkowane przez tę firmę pojazdy są symbolem statusu społecznego. Samochody firmy konkurencyjnej **Porsche** kupują ludzie, którzy muszą pysznić się bogactwem. Stuttgart zajmuje w świecie czołowe miejsce pod względem produkcji samochodów i stanowi konkurencję dla Detroit. W mieście ma też siedzibę elektroniczna potęga **Robert Bosch**. Stuttgart jest jedynym w Niemczech bastionem partii Chrześcijańsko Demokratycznej. Od 1974r zarządza miastem najpopularniejszy bumistrz Niemiec Manfred Rommel (syn gen. z II wojny).

Miasto zostało założone w 950 r jako stadnina - **Statengarten** ale uzyskała prawa miejskie dopiero w XIVw a do pocz. XIXw pozostawało w cieniu swych sąsiadów.

Pod względem atrakcji turystycznych Stuttgart ma w zasadzie niewiele do zaoferowania ale z drugiej strony ma wiele wspaniałych muzeów. Ma też dobre położenie. Leży w dolinie otoczonej wzgórzami, które umożliwiają uprawę winorośli. Jest dużo wspaniałych parków i ogrodów.

Hauptbahnhof - imponujący dworzec zbudowany w czasach Republiki Weimarskiej w samym centrum miasta. Obok dworzec autobusowy. Przed dworcem podziemny **Klett-Passage** ze sklepami i biuro turystyczne. Komunikacja miejska: tramwaje, autobusy, kolej podziemna, linia kolejowa, oraz S-Bahn. Za 8DM jest 24-godz. bilet na wszystkie środki transportu.

Budynki zabytkowe i muzea znajdują się w **Schloßgarten** (Ogrody pałacowe) do

których można dojść ze stacji kolejowej idąc Arnulf-Klett Passage. Na Schloßgarten znajduje się wspaniała **Staatsgalerie** (Galeria Państwowa). We współczesnym skrzydle są prace Picassa, Kandinsky'ego, Beckmanna, Dali (10-17, wstęp wolny).

Przy Eberhardstrasse 53 mieści się dom, gdzie urodził się Hegel, obecnie jego muzeum. Najbardziej popularne muzea Stuttgartu to : **Gottlieb Daimler Museum** i **Porsche Museum**. Gottlieb Daimler Museum mieści się w budynku, gdzie Herr Daimler, wynalazca samochodu skonstruował pierwszego Mercedesa. Autokar #56 do przystanku "Stadion" albo S-Bahn #1 do "Neckerstadion" - wt.-nd. 10-17, wstęp wolny. Porsche Museum - S-Bahn #6, do Neuwirchhaus, pn-pt., 9-12 i 13.30-17, wstęp wolny.

Centrum miasta:

Idąc Konigstrasse od dworca przechodzi się obok **katedry (Dom)** i dochodzi się do **Schlossplatz** - wielka otwarta przestrzeń. Wschodnią część placu zajmuje barokowy **Neuess Schloss** - Nowy Pałac, niedostępny dla zwykłych śmiertelników, używany przez rząd Badenii-Wirtembergii dla celów państwowych i przyjmowania oficjalnych gości. Jest to dawna rezydencja książąt i królów Wirtembergii, z lat 1746-1807, odbudowana na cele reprezentacyjne. Naprzeciwko stoi **Königsbau**, budowla królewska z lat 1855-59, zrekonstruowana po wojnie, z halą kolumnową. Na całej swej długości zapelniona sklepami. **Königsbau** jest zbudowany w stylu neoklasycystycznym, ulubionym w mieście. W środku Schlossplatz wzniesiony został **Jubileumsäule**, dla upamiętnienia 25 rocznicy panowania króla Wirtembergii - Wilhelma I.

Od końca placu przez 4 km ciągnie się w stronę rzeki **Schlossgarten**. Po prawej stronie jest kompleks zabudowań **Staatstheater**, miejscowej świątyni sztuki. Nieco dalej w pobliżu *Hauptbahnhoff* znajduje się **Planetarium**, zaliczane do najnowocześniejszych w świecie. Po drugiej stronie ulicy Konrad-Adenauer Strasse, naprzeciw **Staatstheater**, znajduje się **Staatsgalerie, (Galeria Państwowa)**. Zajmuje jeden z najbardziej imponujących budynków. Autorem projektu jest brytyjski architekt *James Stirling*, uważany za najlepszego powojennego twórcę. Istniejący budynek neoklasycystyczny został poszerzony. Ukończony w roku 1984 został uznany za arcydzieło. W pewnym stopniu przypomina inne dzieło brytyjskie a mianowicie znacznie większe *Centrum Pompidou* w Paryżu, bez udziwnień.

Na południowym krańcu Schlossplatz znajduje się **Altes Schloss**. Tu w X wieku stała forteca, która miała służyć obronie stadniny. W XIV w był tu zamek otoczony fosą, z którego pozostało teraz zaledwie jedno skrzydło. W latach 50-tych XVI w pozostałą część budynku zastąpiono przez zamek renesansowy z majestatycznym 3-kondygnacyjnym dziedzińcem z 2 poł XVIw. zaprojektowanym przez Aberlina Trescha. Latem odbywają się tu koncerty muzyki klasycznej. Wnętrze mocno ucierpiało w czasie wojny. Zostało odbudowane i zrekonstruowane dla potrzeb **Wirtebbergisches Landesmuseum** - Krajowe Muzeum Wirtembergii o bogatej ekspozycji historycznej i wczesnohistorycznej. Na portierni można poprosić o klucze do **Schlosskapelle**. Jest to najprawdopodobnie najwcześniejszy przykład protestanckiego budownictwa religijnego. Wnętrze uwypukla dogmaty wiary, kładąc większy nacisk na modlitwę niż na sakramenty. Jest to zwykły prostokąt otoczony z 3 stron galeriami, a ambona, nieco wzniesiona jest równie ważna jak ołtarz.

Od zachodu Altes Schloss znajduje się **Schillerplatz**, przykład placu w starym dobrym

stylu. Pośrodku stoi **statua Schillera**, wzniesiona w rok po śmierci poety (1839r) przez duńskiego rzeźbiarza neoklasycystycznego - Bertela Thorwaldsena. Tu również znajdują się 2 dalsze budynki *renesansowe*: **Alte Kanzlei (Stara Kancelaria)** oraz **Fruchtskasten (Spichlerz)** zakończony szczytowym dachem. Za jego fasadą zachował się oryginalny XIVw rdzeń; obecnie mieści się tu **Lapidarium** (wt., czw.-niedz. 10-17, śr.10-19 bezpł.). Można tu zobaczyć kolekcję kamiennych fragmentów budowli z czasów rzymskich; m.in. części kolumny Jupitera wzniesionej ok. 200r n.e. w osadzie k. Heillbronn.

Z tyłu Schillerplatz znajduje się **Stiftkirche** - kolegiata - budowla *późnogotycka*, pierwotnie *bazylika romańska*. Dzieło stuttgartckiego architekta końca XVw, Aberlina Jerga, którego zdolności łączenia starego z nowym dały znakomity efekt. Wieża zach., oktagon na podstawie kwadratowej, kopia wieży nie została zbudowana. We wnętrzu kościoła, w prezbiterium mieści się jeden z najwspanialszych przykładów niemieckiej rzeźby renesansowej, galeria rodowa hrabiów i książąt Wirtembergii - rzeźby Sema Schlora. Warto przyjrzeć się złoconej późnogotyckiej ambonie i płaskorzeźbie Chrystus obrońca ludzkości.

Na południe od Staatsgalerie, przy Konrad-Adenauer-Strasse, znajduje się neoklasycystyczny **Wilhelmspalais**, główna rezydencja ostatniego króla Wirtembergii. Obecnie mieści się tu archiwum miejskie i biblioteka. Nieco dalej przy tej samej ulicy znajduje się **Leonardskirche**, zawierająca *pomnik nagrobny renesansowego humanisty i hebraisty Johannes Reuchlina*. Na głównym ołtarzu znajduje się kopia *Ukrzyżowania*, rzeźbiarza Hansa Syfera z Heilbronn. Oryginał przeniesiono do Hospitalkirche.

Ratusz (Rathaus), nowoczesny gmach z wieżą wys. 68m.

Kunstabäude (Schlossplatz) - budynek mieszczący miejską galerię sztuki

Poza centrum

Po wschodniej stronie centrum znajduje się 217m **wieża telewizyjna** (8-22.30, 4DM - wyjazd windą). Dojazd tramwajem #15. Jest wiele imitacji wieży na świecie. Widok ze szczytu wieży jest najlepszym w Stuttgarcie. Widać Jurę Szwabską aż do Shwarzwaldu i Odenwald, a w pogodne dni nawet Alpy.

Poniżej wzgórza **Killsberg**, na półn.zach. od centrum znajduje się **Weissenhofsiedlung**. Osada założona w 1927r, podczas organizowania wystawy Deutscher Werkbund. Bezpośrednio z tyłu rozciąga się rozległy, stosunkowo spokojny teren rekreacyjny Höhenpark Killsberg (1.50DM). Są tu pachnące ogrody, flamingi, wybiegi z osłami, królikami i owcami - świetne miejsce na spacer z dziećmi.

Szerszą publiczność przyciąga **Rosensteinpark**, w odległym końcu *Schlossgarten*. Na samym końcu parku znajduje się sztuczne jezioro, a na wzgórzu stoi elegancki **Schloss Rosenstein** (9-17 bezpł.). To dawna posiadłość królów Wirtembergii z ogrodem pełnym róż, fontanami i figurami bohaterów. Wnętrze jest obecnie siedzibą muzeum historii naturallnej; eksponaty prehistoryczne wystawiane są oddzielnie w Museum am Lowentor, w zachodnim krańcu parku. W północnej części parku znajduje się Wilhelma - dawniej ogród mauretański, teraz ZOO.

Za Neckarem jest uzdrowisko **BAD CANNSTATT**. Pierwotnie zdystansowało Stuttgart, a w roku 1905 zostało wchłonięte przez Stuttgart. Odbywa się tu wielki festiwal piwny. Na uwagę zasługuje **Stadtkirche** z zachowanymi romańskimi i gotyckimi fragmentami kościołów. Kurpark ze źródłami wód mineralnych i cienistymi drózkami to

najlepsze miejsce wypoczynku Stuttgartu.

Na północ od Canstatt znajduje się **Mülhausen**, kolejne stare miasto wchłonięte przez stolicę kraju związkowego. Znajdująca się tu **Veitskapelle**, pochodząca z końca XIV w., uważana jest za najbardziej szacowny budynek w całej aglomeracji. Wewnętrzne ściany pokryte są freskami ilustracji biblijnych.

Pałac Letni Schloss Solitude, rokokowy z XVIII w., w parku leśnym na zachód od miasta. **Zamek** - wytworny owalny pałac wznosi się wysoko na wzgórzach po zachodniej części miasta.. Wybudowany w latach 60-tych XVIII w., był główną letnią rezydencją dworu Wirtembergii. Uważany jest za arcydzieło *Pierra Louisa de la Guepičre'a*, jednego z prekursorów stylu Ludwika XVI (okres przejściowy między rokoko a neoklasycyzmem).

Muzea i teatry

Galeria państwowa (Staatsgalerie), Konrad-Adenauer Strasse 32). Bogata kolekcja dzieł sztuki, m.in. malarstwo holenderskie (Rubens, Rembrandt, Hals), weneckie z epoki renesansu, francuskie z XIX i XX w. (Renoir, Cezanne), dzieła starych mistrzów Szwabii (XIV-XVI w.).

Obok nowoczesna ekspozycja, **Neue Staatsgalerie**.

Z prac pochodzących z okresu średniowiecza wyróżnia się **ołtarz** wykonany w 1385r przez **szkołę czeską** dla Veitskapelle w Mülhausen. Wśród wielu przykładów **dzieł Szkoły Szwabskiej** wyróżniają się **prace Mistrza Skrzydeł Ołtarza ze Sterzingu**. Na wyjątkową uwagę zasługuje jego *Podróż Trzech Króli*.

Najbardziej wstrząsającą pracą całej galerii jest ogromny *Ołtarz z Herrenberg* Jerga Ratgeba. Dzieło łączy wszystkie sceny Męki Pańskiej na 4 obrazach tablicowych. Na odwrotnej stronie apostołowie udający się głosić Słowo Boże. Inne dzieła: *Chrystus Boleściwy* i *Portret Hansa Jacoba Freiherra - Hansa Baldunga*; kilka prac **Cranacha**, w tym *Judyta*.

Z obrazów **malarstwa włoskiego** są m.in. 2 obrazy *Apokalipsy*, wykonane przez XIV w. **Mistrza z Neapolu**, prace włoskiego renesansu - **Belliniego, Carpaccia, Tintoretto**. Słynne płótna XVII w. to *Chrystus i Samarytanka* Preti'ego i *Zmarły Chrystus* **Annibale Caracci**.

Dzieła niderlandzkie to m.in. **Betsebbe Memlinga**, cykl portretów *Czterech Ewangelistów* i *Pokłon Pasterzy* Joachima Wteawela, *Smak i Wzrok* Michaela Sweerts, *Tobiasz uzdrawiający ślepotę ojca* i *Św. Paweł w więzieniu* **Rembrandta**, prace **Rubensa, Hals**.

Wielką niespodzianką galerii jest sala poświęcona cyklowi **Edwarda Burne Jonesa** *Legenda Perseusza*. Kolejnymi wspaniałymi dziełami XIX w. są: *Krajobraz Czeski* i *Krzyż w Lesie* **Friedricha**, grupa prac miejscowego **rzeźbiarza neoklasycystycznego Johanna Heinricha Danneckera** oraz prace *francuskich impresjonistów*.

Współczesna część wystawy to m.in. 7 figur **Oskara Schlemmera**, *monumentalne*

Badenia-Wirtembergia

brązy **Matisse'a**. DREWANIANA grupa zatytułowana *Kąpiący się* tworzy jeden z głównych filarów najwspanialszej kolekcji dzieł **Picassa** w Niemczech. **Modiglianiego** reprezentuje *Portret Chaima Soutine* oraz *Leżący akt*. Ze sztuki niemieckiej b. stulecia można wyróżnić prace: *Friedrichstrasse* i *Berlin* **Kirchnera**, *Sprzedawca zapalek* **Dixa** i *Autoportret w czerwonym szaliku* **Beckmanna**.

Landsmuseum, *Altes Schloss, Schillerplatz 6*, bezpł.

Ozdobą tego bogatego muzeum jest **Kunstakammer** rodu Wirtembergów eksponowany w jednej z narożnych wież. Na I piętrze znajdują się niewielkie rzeźby z brązu, głównie z Włoch, na drugim jest *renesansowy gabinet osobliwości*, w tym gotyckie karty do gry (kolory: kaczka, sokół, pies i jeleni). Na najwyższym piętrze XIX-wieczne **klejnoty koronne**, w tym kolia z 22-karatowym arlekinem. Na parterze, w głównej części budynku barokowe książęce sanie i wspa- niały zbiór szkła. Na piętrze duża i ważna kolekcja **szwabskiej rzeźby relligijnej**. Wiele prac ludowych, także wysoce artystycznych, jak: *Muttergottes*, *Święte niewiasty* i *Św. Jakub*, *Cykl Męki pańskiej*, *Ołtarz z Talheim*. Wystawiane są wspaniałe *witraże*.

Dział archeologiczny wystawia wykopaliska z Troi, wiele rzymskich antyków, grób celtyckiego księcia, klejnoty z okresu frankońskiego.

Górne piętro zajmuje wystawa *instrumentów muzycznych*, głównie klawiszowych oraz **zegarów** z niezwykłym XVIw czasomierzem z figurami niedźwiedzia i strusia.

Galerie der Stadt Stuttgart, *Kunstgebäude, Schlossplatz*, bezpł.

Miejska kolekcja dzieł sztuki, znacznie uboższa w porównaniu ze Staatsgalerie, zawiera jednak kilka wspaniałych prac **Otto Dixy**. M.in.. tryptyk *Grosstadt*, *Nieoczekiwane kochanki*, *Triumf śmierci*, *Działania wojenne*. Poza tym prace 3 wiodących malarzy Stuttgartu XXw - Adolfa Hölra, Oskara Schlemmera, i Willi Baumeistera.

Linden Museum *Hegelplatz 1*, bezpł.

Muzeum Etnograficzne, dotyczące Indian i innych terenów świata. Szczególnie bogate są zbiory dotyczące Peru, Melanezji, Beninu i Kongo. Jest tam m.in. islamski bazar z oryginalnymi przedmiotami.

Daimler-Benz Museum, *Mercedestasse 136*, wt-niedz. 9-17, sob. do 13, bezpł.

Licznie odwiedzane muzeum na terenie zakładów; wystawa starych samochodów - oldtimerów, silników i samochodów wyścigowych. Najlepsze na świecie muzeum tego typu. Powstało w 1986 r. dla uczczenia setnej rocznicy skonstruowania pierwszego samochodu - równolegle przez Gottlieba Daimlera i Carla Benza. Przy wejściu do fabryki trzeba wsiąść do specjalnego mikrobusu.

Porsche Museum, *Porschestr., 42*, - obok stadionu Neuwirtshaus, pn.-pt. 9-12 i 13.30-16 bezpł.

Zasada "wszystko na pokaz". Można swobodnie spacerować po całym terenie fabryki lecz także zwiedzać linie produkcyjne z przewodnikiem. Zazwyczaj terminy są zajęte na kilka tygodni naprzód.

Badenia-Wirtembergia

Wyżywienie :

Dużo barów i restauracji przy Eberhardstraße - niedrogie specjalności różnych kuchni.
Iden, Eberdhartstrsse 1, - tanie i dobre dania wegetariańskie - 6.40-7.90DM.

Heilbronn 111tys mk, Badenia Wirtembergia

Uprzemysłowione miasto w dolinie Neckaru pośrodku winnic i lesistych wzgórz, z ruchliwym portem rzeczny,

Heidelberg 134tys mk, Badenia-Wirtembergia

Sławne miasto uniwersyteckie, dawna siedziba elektorskiego Palatynatu, u wylotu malowniczej doliny Neckaru i lesistego masywu górskiego Odenwaldu.

Piękny zespół krajobrazowo-architekt. i bogate tradycje artyst.kulturalne- wyjątkowe walory turystyczne miasta. Uniwersytet z 1386, najstarszy w Niemczech - Adam Asnyk, Jan Karłowicz, Bronisław Trentowski (filozof).

Kaiser-Lautern 100tys mk, Nadrenia-Palatynat

Ponad 1000 letnia historia, ważny osr. przemysł. pośród wzniesień Lasu Palatynackiego. Od 1970 siedziba uniwersytetu.

Baden-Baden

160m, 50 tys. mieszk., *Badenia-Wirtembergia*

Wielkie i sławne uzdrowisko w dolinie rzeki Oos i na lesistych stokach *Schwarzwald*.

Własności lecznicze radoczynnych cieplic solankowych (temp. 62-68 st. C) w połączeniu z łagodnym i malowniczym krajobrazem decydują o renomie kurortu, który już w czasach rzymskich leczył schorzenia reumatyczne (Aquae Aureliae). W XII w. był siedziba Zahringów, margrabiów Badonii.

Dom Zdrojowy (Kurhaus) z 1821 r. z **Parkiem Zdrojowym**, z najstarszym i największym **kasynem** do gry w Niemczech. Tuż obok pijalnia wód (Trinkhalle) z galeria (1842).

Lichtentaler Alle, najelegantsza promenada uzdrowiska z 300 letnimi dębami i bogatą roślinnością egzotyczną; w XIX w. skupiało się tu życie towarzyskie wytwornej elity międzynarodowej z udziałem wielu koronowanych głów.

Friedrichsbad, *najgorętsze źródło termiczne Europy* (62-68°C), wytryskujące z głębokości 2 km, w rynku miasta (Markplatz).

Nowy Zamek (Neues Schloss) z XV-XVII w., w nim **Zahringen Museum** z bogatymi zbiorami sztuki (m.in. płótna *Cranacha* i *Stimmera*, porcelana z Miśni, Delft i Chin).

Ruiny rzymskich łaźni (Romische Badruinen), poniżej Romerplatz, ciekawy system podziemnego ogrzewania.

Kościół kolegiacki (Stiftskirche) z pomnikiem nagrobnym margrafa badeńskiego Ludwika Turka (1754r).

Ruiny zamku Hohenbaden (403m) i **zamek Ebersteinburg** (dojazd stroma droga widokową).

Kolejka linowa na widokowy szczyt Merkur (669 m).

W okolicy

Rastatt (37tys mk), 15 km na półn, miasto na Nizinie Górno-reńskiej, blisko granicy z Francją, w XII i

Badenia-Wirtembergia

XVIII w. sławna rezydencja margrafów z Baden-Baden. *Barokowy Pałac (Schloss)* z lat 1697-1705, wewnątrz bogato dekorowany. Mieści ekspozycje poświęconą ruchom wolnościowym w Niemczech i **Muzeum Wojskowości**.

Kuppenheim (12 km na półn.); przed miasteczkiem pałacyk letni Favorite (1711).

Steinbach (8 km na płd. zach.), urocze miasteczko *winiarskie* u podnóża średniowiecznego zamku raubritterów, na zach. stokach Schwarzwaldu przy Badeńskiej drodze wina (Badische Weinstrasse).